

Avaldatud 28.05.2013 kell 00:00

Eesti algupärane laululugu

Toomas Kuter

Eesti algupärandi lavaletulek meie väikeses ja tundlikus kultuuriruumis on alati sündmus.

Nõnda on tähelepanu vääriv ka Priit Pajusaare Mark Twaini jutustuse „Prints ja kerjus“ ainetel valminud lavatükk, mida kavalehel ja meediaväljaannetes on klassifitseeritud ooperiks. Selle muusikalise lavaloo maailmaesietendus toimus rahvusooperis Estonia 26. jaanuaril 2013.

Selgepiiriline lavastus

Eesti heliloojad on ennegi oopereid loonud, meenutagem siinkohal Eduard Tubinat, Gustav Ernesaksa, Villem Kappi, aga ka nüüdisooperite autoreid Raimo Kangrot, René Eesperet, Erkki-Sven Tüüri ja teisi. Seega järjekordne uus ooper meie teatripildis. Fakt, mis iseenesest saab vaid rõõmustada.

Pajusaare muusika on kirjutatud Aapo Ilvese tekstile ja selle on lavaküpsiks seadnud Andres Puustusmaa. Osalisi on palju, samuti segadust ja sekeldamist.

Elu 16. sajandi Londonis polnud kergete killast ja lühikese aja jooksul tuleb süüvida elusse nii alam- kui ülemkihi hulgas, mida Puustusmaa lavastajana on üldiselt hästi teinud. Tema joonised ja taotlused on arusaadavad, ta ei tekita üleliigset segadust, piirdudes reeglina vaid ajastule omase segadusega, mida kummalistes kostüümides (kunstnik

Ingrid Proos) kooriartistid saalis istujateni kannavad. Ta toob meieni lapsepõlvest kõigile tuttava muinasjutu.

Puustumaa lavastus ongi selle muusikalise loo tugevaim osa.

Rahvusooperi parimad jõud

Rahvusooperi solistid on tublid. Nii mõnegi puhul andis mikrofoni häälele juurde uusi kõlavärve ja huvitavaid nüansse.

Ilusa rolli loob Janne Ševtšenko (seltsidaam Jane), ta esitab oma partii kauni fraasi ja tunnetusega. Tema sillerdav sopran tuleb esile olavehalalikult kirjutatud sooloonumbris.

Priit Volmer (Erak-keerubi ja kaabakas Hugo kaksikroll) lõi suurepäraseid, olemuslikult erilaadseid osad ja esitas partii vokaalselt kõrgel tasemel, seda isegi kaabakas Hugona pudistades, mis saalis olevates noortes vaatajates elevuse tekitas.

Loogiline oli vangivalvurite (Jaak Jõekallas, Sven Tarlap) stseen teises vaatuses, ette kantud paraja kire ja professionaalsusega. Üldse oli see stseen laulumängu üks konkreetsemaid.

Hea mulje jätsid Kadri Kipper (metsapiiga Mary), kellel on perspektiivi kujuneda meie endisaegsete kuulsate sopranite mantlipärijaks, ja Ingel Marlen Mikk, kelle laulus, mängus ja olekus lööb välja superandekus.

Muusikateatrist hoolival inimesel tasuks need kaks nime meelde jätta, sest ilmselt kuuleme neist tulevikus palju.

Eriti kaunist tämbrit demonstreeris Andres Köster (isa Andrew ja Hugh Hendon), seda eriti isa Andrew'na, kelle hääles oli mõne fraasi puhul, mida ta esitas, eriline ilu, õrnus ja melanhoolia. Sellisest tämbrist tasuks kinni hoida, sest seda on antud vähestele.

Mart Laur (Lordprotektor) oma tuntud muheduses on karaktersete osade puhul asendamatu, alati karismaatiline Jassi Zahharov (John Canty ja Henry VIII kaksikroll) – need on meie muusikateatri parimad jõud. Ja loomulikult Rauno Elp (Miles Hendon), kelle esitatud kantileen ja musikaalsus olid igati nauditavad.

Aga isegi nemad ei suuda välja võluda imet muusikalisest materjalist, mis ei paelu.

Miks?

Ja nüüd tahaksin jätkata Soome kuulsa muusikateadlase, kriitiku, kirjaniku ja tõlkija Seppo Heikinheimo stiilis ning esitada vaid ühe küsimuse – miks?

Erinevalt Heikinheimost tuleb anda oletatav vastus.

On selge, et „Prints ja kerjus“ on kassatükk ja saali täidavad tõenäoliselt mõneski mõttes kohustuslikus korras kohale toodud noored vaatajad, mis iseenesest pole paha, sest noori peab teatrile lähemale tooma, Mark

Twaini algmaterjal soodustab seda. Peale selle on rahul õpetajad, sest saavad täita klassivälise tööga seonduva, ja teater, sest saal on välja müüdnud ja etendus õigustatud. See on positiivne ja mõistetav.

Siinjuures tekib aga väike, ent oluline küsimus.

Rahvusooper on üks Eesti kultuuri lipulaevadest, mis peaks olema eeskujuks kõigile, kes Maarjamaal muusikakultuuri viljelevad. Kultiveerima kõrgkultuuri mõistmist, austamist rohujuure tasandilt alates ja olema tasemelt võrdne, kui mitte parem meie naabrite teatritest.

Kui muusikaline ettevõtmine, mida stiili poolest ei saa klassifitseerida muusikaliks, operetiks, vodevilliks, rokkmuusikaliks, rokk-ooperiks või ooperiks ammugi mitte, saaks lavaküpsuks mõnes Eesti kultuurikeskuses, oleks tegu tõesti suurepärase ettevõtmisega. Ent sünnib see rahvusooperis ja rahvusooperisse niisuguse kvaliteediga etendus ei sobi. Isegi juhul, kui ta kassat täidab. Miks?

Artistlikud ja ausad vennad Piusid

Kahe vaatuse vältel kostis orkestriaugust enamalt jaolt müra, kolinat, undamist ja muud arusaamatut. Solistid ja orkester ei püsinud koos. Kõik hajus, tekitades parajal määral muusikalise kaose. On see taotluslik? Miks?

Siinjuures ei saa süüdistada andekat dirigenti Risto Joosti, sest küsimus on eelkõige muusikalises materjalis.

Vennad Priit ja Märt Pius on ehedad ning nende tegevust, kaasahaaravust ja pühendumist sellele, mida nad teevad, on nauditav vaadata. Igati suurepäraseid näitlejad – Eesti teatri tulevikutähed. Seda on nad kindlasti. Aga laul? Aga meloodia, seda isegi sel juhul, kui meloodia puudub? Miks?

Kui mõni laulja ei saa noodile tema õigel kõrgusel pihta, tehakse sellest reeglina silmapilkselt suur number. Kas ooperi „Prints ja kerjus“ peaosalised on siinkohal erand? Neist on kahju, sest nad teevad oma rolle artistlikult, ausalt ja südamega.

Igas laulumängus, ooperist rääkimata, on oluline koht laulmisel ja ooperimaailma siiani veel kehtivaid traditsioone arvestades hea kvaliteediga laulmisel. Seda hinnatakse. Või on meie rahvusooper novaatorlik ja kujundab eestlasele omase jonnakuse ning sitkusega ümber ooperi alustalasid?

Raha paneb rattad käima

Raha paneb rattad käima ja muudab paljugi. „Prints ja kerjus“ täidab kindlasti mingi aja teatri kassat. Ettevõtmisega kaasnev ebaprofessionaalsus ununeb ajapikku ja kuna rahvusooperil on väga palju õnnestumisi ja nii mõnigi maailmatasemel lavastus, on ettevõtmine turunduslikus mõttes õigustatud, seda enam, et teatrisse minek on inimese vaba valik. Ja noored toob isegi niisugune ettevõtmine teatritemplile lähemale. Ent siiski, miks rahvusooperis?

Lõpetuseks ei taha märkimata jätta, et rõõmustas etenduse kavaleht. Liina Viru koostatud kavad on reeglina inforikkad, laval toimuvat täiendavad ja hea maitsega kokku pandud väikesed raamatud, mis on publikule vajalikud. Mõnes kontekstis isegi niisama vajalikud kui etendus ise.

„Prints ja kerjus“

rahvusooperis Estonia.

Muusika Priit Pajusaar,

libreto ja dramatiseering Aapo Ilves Mark Twaini jutustuse ainetel,

dirigent Risto Joost,

lavastaja Andres Puustusmaa,

kunstnik Ingrid Proos,

koreograaf Elo Unt.

Osades Priit Pius, Märt Pius, Jassi Zahharov, Juuli Lill, Rauno Elp, Andres Köster, Kadri Kipper, Ingel Marlen Mikk, Janne Ševtšenko, Priit Volmer, Mart Laur, Pille-Riin Rajavee jt.

[Pärnu Postimees](#) [Tasuline](#)